

Deurnesche Peel

J. Slaats

De Deurnesche Peel is een regenererend hoogveenrestant. Het gebied ligt op de grens van Noord-Brabant en Limburg, ter hoogte van Liessel, tussen het Deurnes Kanaal en de Helenavaart en grenst aan het Mariaveen. De kanalen zijn belangrijk voor laagveensoorten en libellen die aan zuurstofrijk stromend water gebonden zijn omdat deze biotopen in het noorden van Limburg en het oostelijk deel van Noord-Brabant zeldzaam zijn.

Korte karakteristiek

De Deurnesche Peel is van oorsprong een hoogveengebied dat tot 1853 in geringe mate aangetast was door menselijk ingrijpen. In 1853 is Van de Griendt begonnen met de industriële ontginning van turf. Voor de afvoer van het overtollige water en de gewonnen turf werd de Helenavaart gegraven. Aangemoedigd door het succes van Van der Griendt is in 1876 ook door de gemeente Deurne begonnen met de turfwinning in de Deurnesche Peel.

Omdat Van der Griendt het niet toestond om gebruik te maken van zijn kanaal, werd door de gemeente Deurne het Deurnes kanaal gegraven. De ontvening van de Deurnesche Peel is voortgezet tot omstreeks 1978. Na de ontvening is er een gedegeneerd hoogveenlandschap overgebleven van circa 900 hectare. De gemeente Deurne is na 1978 gestart met de vernatting van het gebied met als doel regeneratie van het hoogveen. Hierbij is een gebied ontstaan van veel waterpartijen met voedselarm zuur water. Enkele jaren geleden is het gebied overgedragen aan Staatsbosbeheer, die het ingezette beheer in grote lijnen voortzet. De kanalen worden nu gebruikt voor het transport van Maaswater naar de landbouwgebieden in oostelijk Noord-Brabant en noordelijk Limburg. De kanalen en de beken huisvesten een libellengemeenschap met een laagveenkarakter en enkele soorten die gebonden zijn aan helder zuurstofrijk stromend water. Hierdoor is er in het gebied een grote variatie aan soorten aan te treffen.

Foto: J. Slaats

De Noordse witsnuitlibel vindt in de Deurnesche Peel een optimaal biotoop.

Welke libellensoorten, waar en wanneer?

Vaak verschijnen er al in de laatste week van april een aantal soorten zoals de Vuurjuffer, Smaragdlibel, Maanwaterjuffer, Viervlek, Noordse witsnuitlibel en Venwitsnuitlibel. In de weken daarna kunnen zeer grote aantallen van deze soorten in het gebied aanwezig zijn. Deze soorten blijken gebonden aan diverse zure voedselarme waterbiotopen in het gebied. De Vuurjuffer sluipt bij de meest uiteenlopende watertypen uit. Smaragdlibellen sluipen uit bij iets diepere open wateren met een grotere oppervlakte. Maanwaterjuffers kiezen plekken die minder diep zijn en met oevers die begroeid zijn met Pitrus of Pijpenstrootje en met een relatief warm en windluw klimaat. Deze plekken hebben ook de voorkeur van Noordse witsnuitlibellen, maar dan met een iets grotere waterdiepte. Venwitsnuitlibellen komen in kleinere aantallen voor langs ondiep water met veel veenmos. De imago's van de voorjaarssoorten vliegen voor de rijping in open berkenbossen met Pijpenstrootjevegetatie niet ver van het voortplantingswater, waar ze soms in grote zwermen zijn aan te treffen. Begin mei sluipen uit het Deurnes kanaal de eerste laagveensoorten zoals de Glassnijder en de Variabele waterjuffer. Later volgen soorten zoals Lantaarntje, Weidebeekjuffer, Metaalglanslibel, Grote roodoogjuffer, Gewone oeverlibel, Blauwe Breedscheenjuffer en Bruine korenbout. Deze laatste vindt een optimaal biotoop aan het Deurnes Kanaal

Foto: J. Slaats

De beschutting en de ligging ten opzichte van de zon maken het Deurnes kanaal een geschikte locatie voor veel soorten libellen.

op de grens tussen Limburg en Noord-Brabant. Uit het zure water in de Peel sluipen Watersnuffel en Koraaljuffer uit. Gedurende de maand juni verminderen de aantallen van de voorjaarssoorten en langzaam verschijnen er boven het kanaal de eerste Kanaaljuffers die hier ten opzichte van de Noordervaart in Meijel nog in vrij lage aantallen voorkomen. De Kanaaljuffer komt zelden aan de oever, maar blijft vrijwel altijd laag vliegend in het midden van het kanaal. In juli sluipt er een tweede golf van libellen uit. Hiertoe behoren de Zwarte heidelibel, de Geelvlekheidelibel, de Gewone pantserjuffer en een enkele Tangpantserjuffer, Houtpantserjuffer, Paardenbijter en sporadisch een Venglazenmaker. Het Peelgebied lijkt geschikt voor nog andere veeleisende soorten als Hoogveenglanslibel en Gevlekte glanslibel. Goed opletten zou misschien nog nieuwe soorten voor het gebied kunnen opleveren. Boven het kanaal verschijnen in juli Kleine roodoogjuffers, Bruine glazenmakers en Blauwe glazenmakers. In augustus nemen de aantallen gestaag af tot aan het einde van het libellenseizoen, begin november.

Op pad langs het Deurnes Kanaal en in de Deurnesche Peel

Libellen kijken aan het Deurnes Kanaal is gemakkelijk omdat over de hele lengte een zandweg evenwijdig aan het kanaal ligt. Aan het kanaal kunnen laagveensoorten en zelfs zonnende hoogveensoorten gevonden worden. De beste tijd voor libellenwaarnemingen is 's morgens omdat het kanaal dan in de volle zon ligt.

De Deurnesche Peel zelf is het gehele jaar vrij toegankelijk op wegen en paden. Het onderhoud is beperkt en het gebied wordt grotendeels aan zichzelf overgelaten. In het gebied zijn geen goede paden en men moet zelf zoeken naar de kleinere paden. Aan het eind van de Eikenlaan ligt een overgang over het Deurnes Kanaal en de toegangspoort tot de Deurnesche Peel. Direct na de poort kunnen al verschillende soorten libellen aangetroffen worden. Larvenhuidjes en uitsluitende Smaragdlibellen, Viervlekken en witsnuitlibellen zijn vaak direct naast de weg te vinden.

Circa 600 meter na de toegangspoort splitst het pad zich. Richting zuiden komt het pad, via enkele kleinere paden parallel aan de brede weg, uit bij een open peelgebied met

Waargenomen soorten libellen na 1990 in de omgeving van de Deurnesche Peel met een indicatie van talrijkheid.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Status
Weidebeekjuffer	<i>Calopteryx splendens</i>	algemeen
Zwervende pantserjuffer	<i>Lestes barbarus</i>	schaars
Tangpantserjuffer	<i>Lestes dryas</i>	schaars
Gewone pantserjuffer	<i>Lestes sponsa</i>	zeer algemeen
Houtpantserjuffer	<i>Lestes viridis</i>	algemeen
Blauwe breedscheenjuffer	<i>Platycnemis pennipes</i>	zeer algemeen
Lantaartje	<i>Ischnura elegans</i>	zeer algemeen
Tengere grasjuffer	<i>Ischnura pumilio</i>	zwerfer
Vuurjuffer	<i>Pyrrhosoma nymphula</i>	zeer algemeen
Watersnuffel	<i>Enallagma cyathigerum</i>	zeer algemeen
Maanwaterjuffer	<i>Coenagrion lunulatum</i>	algemeen
Azuurwaterjuffer	<i>Coenagrion puella</i>	zeer algemeen
Variabele waterjuffer	<i>Coenagrion pulchellum</i>	algemeen
Kanaaljuffer	<i>Cercion lindenii</i>	vrij schaars
Grote roodoogjuffer	<i>Erythromma najas</i>	algemeen
Kleine roodoogjuffer	<i>Erythromma viridulum</i>	algemeen
Koraaljuffer	<i>Ceragrion tenellum</i>	algemeen
Plasrombout	<i>Gomphus pulchellus</i>	schaars
Blauwe glazenmaker	<i>Aeshna cyanea</i>	algemeen
Bruine glazenmaker	<i>Aeshna grandis</i>	algemeen
Venglazenmaker	<i>Aeshna juncea</i>	schaars
Paardenbijter	<i>Aeshna mixta</i>	algemeen
Grote keizerlibel	<i>Anax imperator</i>	vrij schaars
Smaraglibel	<i>Cordulia aenea</i>	algemeen
Metaalganslibel	<i>Somatochlora metallica</i>	vrij schaars
Platbuik	<i>Libellula depressa</i>	schaars
Bruine korenbout	<i>Libellula fulva</i>	vrij schaars
Viervlek	<i>Libellula quadrimaculata</i>	zeer algemeen
Gewone oeverlibel	<i>Orthetrum cancellatum</i>	zeer algemeen
Beekoeverlibel	<i>Orthetrum coerulescens</i>	zwerfer
Zwarte heidelibel	<i>Sympetrum danae</i>	zeer algemeen
Geelvlekheidelibel	<i>Sympetrum flaveolum</i>	schaars
Bloedrode heidelibel	<i>Sympetrum sanguineum</i>	algemeen
Bruinrode heidelibel	<i>Sympetrum striolatum</i>	algemeen
Steenrode heidelibel	<i>Sympetrum vulgatum</i>	vrij schaars
Venwitsnuitlibel	<i>Leucorrhinia dubia</i>	vrij schaars
Noordse Witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia rubicunda</i>	algemeen

verschillende wateren waar witsnuitlibellen, Viervlekken, Smaraglibellen, Koraaljuffers en in mindere mate Maanwaterjuffers voorkomen. Vanwege zijn openheid is dit een minder goed voortplantingsgebied. Naar het noorden loopt een redelijke begaanbare weg. In de eerstvolgende haakse bocht begint aan de linkerzijde een onduidelijk pad (goed zoeken). Dit pad leidt naar verschillende beschutte vennen waar voorjaarssoorten zoals Noordse witsnuitlibel, Maanwaterjuffer en Viervlek onder optimale condities voorkomen. Uit enkele van deze plassen sluipen in het voorjaar vaak grote aantallen Maanwaterjuffers, Noordse witsnuitlibellen, Watersnuffels en Smaraglibellen uit. Na het uitsluipen laten de Smaraglibellen zich nog maar sporadisch zien. Later in het jaar groeit dit pad dicht met Adelaarsvaren en is dan onbegaanbaar. Wanneer het goed begaanbare pad verder vervolgd wordt, liggen er nog diverse waterpartijen. Aan het eind van het pad ligt een asfaltweg die na 100 meter bij de Helenavaart uitkomt. Hier komen dezelfde soorten als langs het Deurnes Kanaal voor.

Foto: J. Slaats

Mannetje en vrouwkje Smaraglibel zonnend op Adelaarsvaren.

Om weer terug bij het uitgangspunt te komen kan het beste hetzelfde pad terug genomen worden.

Hoe kom ik er?

Het beschreven gedeelte van de Deurnesche Peel is te bereiken vanuit Liessel dat circa twee kilometer van de Deurnesche Peel verwijderd ligt. Liessel kan met het openbaar vervoer bereikt worden door de trein naar Deurne en de bus naar Liessel te nemen. Met de auto neemt u de afslag Liessel op de autoweg Eindhoven-Venlo (A67). In Liessel vanaf de kerk richting de molen, eerste weg links en deze blijven volgen. Via de Eikenlaan leidt de weg rechtstreeks naar het Deurnes Kanaal en naar de toegangspoort van de Deurnesche Peel. De oversteekplaats over het Deurnes Kanaal kan als startpunt gekozen worden. Achter de toegangspoort loopt een weg de Deurnesche Peel in. Deze weg staat in het voorjaar vaak tien tot vijftien centimeter onder water; trek daarom laarzen aan.

Jan Slaats
Astense Weg 6
5768 PD Meijel
jsl@occ.nl